

113. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 30 III 1868 Rkp. BJ 6520 k. 124.

[Tłumaczenie:]

[k. 124r]

30 marca 1868

Dziękuję, drogi Panie, za dwieście franków. Cóż! pieniądze zawsze przychodzą w samą porę. Naturalnie, przekażę tyle książek, ile Pan zechce, każdemu, kogo Pan poleci. Ostatnia skrzynia jest jeszcze zaadresowana na Pańskie nazwisko. Dzieła, o które pan Dobrowolski¹ poprosił mnie bezpośrednio, zostaną mu bezpośrednio przesłane. Już do niego napisałem. Po księgarsku napisałem do Heinsiusa², prosząc go, by przesłał mi rozliczenie, ale mi nie odpowiedział. Rozwleka się mój proces z Czapskimi³, bo ostatnio byłem bardzo zajęty. Być może mógłby mi Pan napisać w tej sprawie list, który można by pokazać. Czy widział się Pan z Rzewuskim⁴ po tym, jak ten rękopis znalazł się w Pańskim posiadaniu? Myślę, że tak. Być może od roku 1841 napisał do Pana jakiś przyjacielski list przed Pańską zmianą kursu politycznego. W takim razie proszę mi go przekazać. Hrabina będzie mogła sprawiać mi problemy, ale zostanie naznaczona hańbą, już ja się o to postaram.

Jak się Panu spodobała książeczka z manifestami konfederacji barskiej⁵? Została złożona, wydrukowana i oprawiona w miękką oprawę w ciągu dwudziestu czterech godzin. Francuskie ciało ustawodawcze uprzejmie przyjęło ten hołd, senat belgijski postanowił, że zostanie o tym zamieszczona wzmianka w protokole, [k. 124v] senat włoski postąpił podobnie, Izba Lordów nam odpowiedziała. Polska mimo wszystko wciąż cieszy się wielkim prestiżem. Trudność sprawia sprzedaż wystarczającej ilości małych tomików in 18 w celu pokrycia kosztów. Jeśli w Galicji i w Poznańskim okażą jakiegokolwiek zainteresowanie, zdołamy to uczynić.

Mam pomysł dotyczący „Biblioteczki Ludowej”⁶, który tutaj ze mną podzielają i który z pewnością wesprze tę publikację, i napiszę Panu o tym w moim kolejnym liście. Ukazuje się drugi tom Gillera⁷.

¹ Franciszek Dobrowolski – zob. list nr 110.

² Heinsius – zob. list nr 79.

³ Chodzi o Marię Annę z Rzewuskich Adamową Czapską – zob. list nr 107.

⁴ Henryk Rzewuski – zob. list nr 83.

⁵ *Message polonais aux parlements d'Europe 1868...* – zob. list nr 107.

⁶ „Biblioteka Ludowa Polska” – zob. list nr 27.

⁷ Agaton Giller, *Historia powstania narodu polskiego w 1861-1864 r.*, t. 2 – zob. list nr 100.

Wyszedł również pewien pamflet po francusku o naszym dyktatorze⁸ *in partibus infidelium*⁹. Jedno zdanie zasługuje na zaszczyt jak najszerszego rozpowszechniania. Mówiąc o pewnej potyczce z Prusakami podczas jego kampanii z roku 1849, nagle autor wynosi ją do rangi bitwy i zauważa, że obecny król pruski¹⁰ „był tam mniej szczęśliwy niż pod Sadową”¹¹. *Risum teneatis*¹²? Pracuję po polsku najlepiej jak potrafię, ale trzeba drzeć ziemię pazurami i jest to ciężkie zajęcie. Krzywicki¹³ jest tutaj. Bronisław¹⁴ czuje się dobrze. Czułe i serdeczne uściski dłoni,

Władysław Mickiewicz

⁸ Ludwik Mierosławski (1814-1878) – generał, pisarz i poeta, historyk wojskowości, działacz demokraci, uczestnik powstania listopadowego i Wiosny Ludów, planowany na dowódcę powstania 1846 r., pierwszy dyktator powstania styczniowego. Chodzi o *Lettre du général Mieroslawski au major Brazewicz en réponse à celle de M. Joseph Cwierczakiewicz dit Card, en date du 29 janvier 1868*, Imprimerie Pfeffer et Puky, Genève 1868.

⁹ *W prowincjach (zamieszkanym przez) niewiernych* (łac.).

¹⁰ Wilhelm I Hohenzollern (1797-1888) – król Prus w latach 1861-1888, prezydent Związku Północnoniemieckiego w latach 1867-1871, a od 1871 r. cesarz niemiecki.

¹¹ Bitwa pod Sadową – zob. list nr 70; „En 1849, le soir de la bataille de Waghäusel, *moins heureuse pour le roi de Prusse actuel que celle de Sadowa*, j’ai dû des éloges publiques à l’un de mes plus brillants colonels, commandant les Turners de Hanau” (*Lettre du général Mieroslawski au major Brazewicz...*) – jak widać, Władysław nieco sparafrazował ten tekst, gdyż w oryginale to „bitwa [pod Waghäusel] była mniej szczęśliwa dla obecnego króla pruskiego niż bitwa pod Sadową”.

¹² *Czyżbyście mogli powstrzymać się od śmiechu?* (łac.) – sentencja z *Ars poetica* Horacego.

¹³ Kazimierz Krzywicki (1820-1883) – ukończył uniwersytet w Dorpacie, członek Rady Stanu Królestwa Polskiego, od 1862 r. działał na rzecz reformy oświatowej w Królestwie Polskim, po 1864 r. wyjechał do Drezna, gdzie towarzyszył Aleksandrowi Wielopolskiemu, autor broszury politycznej *Polska i Rosja 1872 r.* nawołującej do odrodzenia się w Słowiańszczyźnie, po 1877 r. przeniósł się do Heidelbergu, gdzie przebywał do końca życia.

¹⁴ Bronisław Zaleski – zob. list nr 7.